

СТАНОВИЩЕ

по дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор”, на тема „Психодиагностика на криминалното поведение на извършители на убийства“ с автор Михаил Петров Герговски,
научен ръководител - проф. д.пс.н. Бойко Ганчевски

от доц. д-р Валери Тодоров Академия
на МВР

Дисертационният труд на Михаил Георгиевски е посветен на създаването на обобщен психологически профил на извършителите на убийства и е с обем от 205 страници без приложения. Структуриран е в следните части: въведение, обзорна част от две глави, една глава съдържаща емпиричната част на изследването, една глава съдържаща сведения за извършители на престъпления и заключение.

Първата глава е посветена на факторите, определящи криминалното поведение на извършителите на убийство. Прави впечатление, че от традиционно разглежданите групи фактори на престъпното поведение не са разгледани отделно социалните фактори. От друга страна, в контекста на биологичните фактори е разгледана теорията на привързаността, която визира по-скоро психологически причини при обяснението на човешкото поведение.

Изказани са и твърдения, които според мен, се нуждаят от разясняване и по-добра обосновка. Например, на стр. 10 се казва: „В биологията се определят следните **основни дисциплини**: молекулярна и поведенческа генетика, невробиология, физиология, психология, когнитивна невронаука, ендокринология и съдебна психиатрия.“ Традиционно се смята, че психологията е отделна научна област. Определянето ѝ като дисциплина на биологията е смело и оригинално, но според мен би следвало да бъде поподробно обосновано. Твърдение, което също се нуждае от допълнително разясняване, е това на страница 19: „Патологията е диагностичен период, който е предлагал сигурен критерии за специфични синдроми на личността. Тя се характеризира с индивидуални разстройства с органична или психологическа етиология.“

Втората глава е посветена на темата за психологичното профилиране на извършителите на убийства. В първата част на главата, на страници 49-52 е представена класификация на убийствата, за която се твърди, че е тази от Наръчника за класифициране на престъпленията на Джон Дъглас и съавтори (Douglas et al., 2006). Справка с оригиналния източник показва несъответствие с представената версия в дисертацията и логично възниква въпроса на какво се дължи то.

Във втората част на главата, са разгледани еволюцията на подхода на психологическото профилиране, негови разновидности и сфери на приложение. Според мен, би следвало да се разясни по-добре и какъв подход е избран в дисертацията с оглед на формулираните в следващата глава хипотези на емпиричното изследване и изведените в следствие четири основни профила.

Трета глава описва проведено емпирично изследване с три хипотези. Според формулировките и на трите хипотези (страница 64) се изследва влиянието на определени личностови променливи (психопатност, шизоидност, социално себепредставяне,

невротичност, спонтанна агресивност, реактивна агресивност, емоционална лабилност и раздразнителност) върху криминалното поведение при мъже и жени. Такава формулировка на хипотезите предполага независими променливи в анализа да са споменатите личностови характеристики, зависима променлива да е криминалното поведение, а полът (във всички хипотези) и фрустрационното въздействие (хипотеза 3) да са модератори. В проведените статистически анализи хипотезите са проверени със серия от едномерни дисперсионни анализи с независима променлива пол и зависими променливи личностовите характеристики (т.е. изследва се само ефекта на пола върху личностовите променливи). Така възниква въпросът как чрез избрания статистически подход се тестват хипотезите както са формулирани?

Най-голям обем (повече от една трета) от съдържателната част на дисертацията заема Глава IV „Психологически профили на криминалното поведение на извършителите на убийства“. В нея са включени описания на случаи на лица, изтърпяващи наказания за извършени убийства, резултати от проведени психологически изследвания, данни от делата им и впечатления за тях. Случаите са класифицирани вероятно според вече споменатата класификация от Глава II. Прави впечатление, че извършителите на непредумишлените убийства са посочени като подтип „извършители на тежки (углавни) убийства“ (стр. 97), което противоречи на общоприетото разбиране и се нуждае от доизясняване.

В заключителната част са изведени четири основи профила на извършителите на убийства – „при словесен спор/конфликт“, в „семейна среда“, „тежки убийства“ и за „запазване на наследство“. Авторът би бил по-убедителен, ако обясни по-ясно как те са изведени от емпиричното изследване и като им даде ясни и изчерпателни определения. Като цяло дисертацията засяга актуална проблематика и си поставя амбициозни задачи. Емпиричното изследване е проведено върху трудно достъпна извадка, в тежки условия, с обемиста и разнообразна методика. В нея обаче са изказани твърдения и са направени заключения, които според мен се нуждаят от допълнителна обосновка и/или разяснения. Давам положително становище за дисертационния труд с очакването авторът да даде убедителни за научното жури разяснения и уточнения по възникналите въпроси.

Цитиран източник:

Douglas, J. E.; Burgess, A. W.; Burgess, A. G.; Ressler, R. K. (2006). Crime classification manual: a standard system for investigating and classifying violent crime (2nd ed.). San Francisco, Jossey-Bass.

София
07.12.2018 г.

Член на научното жури:

Доц. д-р В. Тодоров